

UKAŽ MI POHÁDKU

UŽITEČNÁ A ZAJÍMAVÁ ČINNOST NEJEN NA LETNÍ TÁBOR. I VÁŠ ROVERSKÝ KMEN SE MŮŽE ZAPOJIT DO VÝROBY HMATOVÝCH KNIH PRO NEVIDOMÉ ČTENÁŘE

„Koukni na tohle!“ „Ukaž! Co to je?“ „No přece budík, tady má ručičky, ciferník...“ „Jasně, to je bezký!“ Dva školáci, Petr a Vašek, si prohlížejí dřevěné desky, na kterých jsou vyřezány různé obrázky – sekera, jablko, aktovka, housle... Nevidomí kluci koukají rukama a dřevěné desky jsou jejich knížkou. Líbí se jim, je taková chlapská, vyráběná ze dřeva. Taky ji vyráběli skauti na čekatelském kurzu...

„Počkej, jaký obrázek je teď?“ ptá se Vašek a pod rukama si prohlíží zářezy na kraji desky. „Šestej,“ vítězoslavně vykřikne, když se prsty dostanou k šestému zářezu, „ukaž mi sedmičku!“

Jak vypadají hmatové knížky

Kluci mají trochu ztíženou situaci. Knížek v Braillově písmu je podstatně méně než běžných dětských knížek a těch, které mají navíc hmatem prohlížitelné obrázky, je ještě méně. Jejich výroba je totiž poměrně zdlouhavá, a tudíž i nákladná. To, že máme hmatových knížek v posledních letech více než dřív, je do značné míry zásluha dobrovolníků. Počet hmatových knih je však oproti počtu knih pro vidící stále naprosto zanedbatelný. Každý rok jich vznikne několik desítek. V České republice přitom žije dle odhadů deset až dvacet tisíc nevidomých lidí a až 100 000 lidí se zrakovým posti-

žením. Jak takové hmatové knížky vypadají? Mohli byste si říci, že jsou to běžné obrázkové knížky převedené do hmatové podoby. Skrývá se za nimi však mnohem víc, protože hmatové vnímání se řídí trochu jinými pravidly než zrakové.

Při výrobě těchto knih se využívají nejrozličnější druhy materiálů – jako podklad může sloužit karton, textilie nebo třeba dřevo jako v případě knížky *Pepíček a klíč*, kterou si prohlíželi Petr a Vašek. Ilustrace by měla být přehledná, jasná, bez zbytečných detailů s ohledem na věk čtenáře a jeho předchozí zkušenosti. Výška reliéfu musí být dostatečná, aby byl obrázek hmatem odlišitelný od pozadí. Prohlížení rukama vždy předpokládá po-

hyb po obrázku – zrakem můžeme vnímat více charakteristik najednou, což jediný dotyk rozhodně neumožní. „Cestování“ rukama po obrázku přináší vysoké nároky na pevnost a trvanlivost. A velmi oblíbené, zvláště mezi dětmi, jsou nejrozličnější prvky určené k manipulaci, zvukové prvky apod.

Existují i knížky jiného typu. Ty tvoří krabice, která obsahuje soubor předmětů z jednoho příběhu. Ten dospělý čte či vypráví a během toho dítěti do ruky postupně podává předměty. K pohádce o Karkulce by soubor předmětů mohl zahrnovat například panenku s čepečkem a v šatičkách, plyšového vlka, košíček s vínem a bábovkou, kytičku, panenku myslivce, panenku babičku, postel s peřinami a studnu. „*S hmatovými knížkami jsem se setkala díky své tetě, která pracuje v Rané péči. Velmi mě zaujaly. Do té doby mě nenapadlo, že nevidomé děti nic nemají z obrázkových knížek pro děti a že jsou tímto způsobem výrazně ochuzeny. Nepřemýšlela jsem o tom, jak se slepé dítě dozví o tvaru slona, měsíce nebo domu,*“ vypráví Josefka Absolonová, která vede oddíl skautek Modřinky v Táboře.

Josefka se loni v listopadu zúčastnila semináře pořádaného sdružením Tactus (viz rámeček). Účastníci se na něm seznámili s tím, jak vyrábět hmatové knížky. „*Nejvíce mě asi udivilo, že jeden příběh obsahoval smajlík. Měla jsem pocit, že tohle nevidomý člověk nikdy nemůže pochopit, a tak že by to v takové knížce nemělo být. Rychle mi ale vysvětlili, že to je špatný úhel pohledu a že pro nevidomého je naopak důležité něco takového znát,*“ vzpomíná Josefka na další zážitek ze semináře.

Vyrábějte knížky s kmenem

Do výroby hmatových knížek se můžete pustit s vaším kmenem nebo oddílem. Může to pro vás být zajímavý program pro některou ze schůzek nebo pro deštivý den na táboře. Můžete vymyslet zbrusu nový vlastní příběh nebo použít příběh z některé z vašich oblíbených knih. Od začátku však pamatujte na to, že dobrou hmatovou knížku nevyrobíte za jednu

schůzku nebo jedno odpoledne, ale vyžádá si více několikahodinových setkání (záleží tedy na počtu tvůrců). Vyrobit hmatovou knížku tak pro vás může být dobrou zábavou a ještě přitom připravíte praktický dárek, který poslouží a udělá velkou radost mnoha dalším lidem, kteří díky vám budou moci být ve čtení pohádek a příběhů o dost soběstačnější. ■

*Klára Kochová – Miramis (23 let),
Praha*

Foto: archiv autorky

Tactus.cz

Tactus.cz je projekt, jehož cílem je podporovat tvorbu hmatových knížek pro nevidomé děti. Pořádá například českou soutěž tvůrců hmatových knih a přihlašuje nejlepší z nich do mezinárodní soutěže Typhlo&Tactus. Zajišťuje také půjčování hmatových knih zájemcům a usiluje o výrobu některých knih v malých sériích.

www.tactus.wz.cz

Pokud byste měli zájem, pracovníci, kteří se na tomto projektu podílejí, pro vás mohou uspořádat bezplatný seminář o výrobě hmatových knížek a poté s vámi konzultovat během samotné výroby. Aby byla jistota, že vaše knížka bude opravdu použitelná, jsou průběžné konzultace takřka nezbytné. Kontaktovat můžete Terezii Kochovou na e-mailu tereziekochova@seznam.cz.